

УДК 352:332.1:336.5

Олена Івашко,
кандидат економічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра фінансів,
м. Луцьк, ORCID ID: 0000-0003-2950-0474,
ivashko.olena@vnu.edu.ua

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-04-124-135>

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО ІНВЕСТИВАННЯ ПРОЄКТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ БАЗИС

Вступ. Розробка механізмів публічного інвестування проєктів регіонального розвитку є важливим завданням сучасної економічної політики в умовах глобалізації, децентралізації та зростаючої ролі регіонів як осередків економічного зростання.

Мета. Метою статті є всебічне дослідження та побудова механізмів публічного інвестування проєктів регіонального розвитку.

Методи. Методологічною основою дослідження є теоретичні положення економічної та фінансової наук, праці відомих вчених. Для вирішення дослідницьких завдань у роботі використано діалектичний метод наукового пізнання, методи емпіричного та теоретичного дослідження, зокрема, концептуально-логічний аналіз та системний підхід.

Результати. Практична апробація державної, у т. ч. на регіональному й місцевому рівні, політики передбачає використання як комплексних, так і суто функціональних механізмів, інструментів, засобів. При цьому, досягнення генеральної мети і цілей політики в такій комплексній сфері, як публічне інвестування проєктів регіонального розвитку, потребує застосування в таких цілях певної цілісної системи механізмів, базисними з яких слугують: інституційно-правовий, інституційно-організаційний, інфраструктурний, економічний, суспільно-психологічний, моніторингу та контролю.

Висновки. Формування і реалізація кожного з таких механізмів мають свої чітко визначені цілі та завдання, які на загал підпорядковуються генеральній меті державної політики в аналізованій сфері – виступу інституту публічного інвестування потужним чинником розвитку громад, територій, регіонів країни.

Ключові слова: механізм, інвестиції, публічні інвестиції, держава, державна політика, сталий розвиток, збалансований регіональний розвиток, механізми публічного інвестування, ефективність.

Olena Ivashko,
Ph.D. in economics, associate professor
Lesia Ukrainka Volyn National University,
Department of Finance
Lutsk

ESTABLISHING MECHANISMS FOR PUBLIC INVESTMENT IN REGIONAL DEVELOPMENT PROJECTS: A CONCEPTUAL FRAMEWORK

Introduction. The development of mechanisms for public investment in regional development projects is an important task of modern economic policy in the context of globalization, decentralization, and the growing role of regions as centers of economic growth. The effectiveness of these mechanisms affects not only the progress of individual territories but also the sustainable development of the national economy as a whole.

The necessary to study this topic is due, first, to the complexity of the process of forming public investment mechanisms: modern economic theory offers a wide range of approaches to solving this problem, but their adaptation to the realities of Ukraine requires additional research. Secondly, the insufficient use of the conceptual framework: the formation of new investment mechanisms should be based on scientifically sound concepts and take into account the best international practices. Third, the lack of an integrated approach: existing mechanisms are fragmented and do not always take into account the specifics of the regions, which reduces their effectiveness. Fourth, the low level of involvement of innovative financial instruments, such as public-private partnerships, development bonds, or grant funding. Fifth, the need to prepare policy recommendations: the results of the study will contribute to the development of effective tools to support regional development based on scientific analysis.

Objective. The purpose of the article is to comprehensively study and build mechanisms for public investment in regional development projects.

Methods. The methodological basis of the study is the theoretical provisions of economic and financial sciences, works of famous scientists. To solve the research tasks, the paper uses the dialectical method of scientific knowledge, methods of empirical and theoretical research, in particular, conceptual and logical analysis and a systematic approach.

Results. Practical testing of the state policy, including at the regional and local levels, involves the use of both complex and purely functional mechanisms, tools, and means. The mechanism as the most systematic means of regulation is considered as a controlled set of elements (subjects, objects, purpose, goals, objectives, functions, principles, means, measures, tools for monitoring, control and adjustment, etc.) used to implement and solve public administration tasks in the relevant functional or other sphere of development of the state, its regions, territories. At the same time, the achievement of the general goal and policy objectives in such a complex area as public investment in regional development projects requires the use of a certain holistic system of mechanisms for such purposes, the basic of which are: institutional and legal, institutional and organizational, infrastructure, economic, social and psychological, monitoring and control.

Conclusions. The formation and implementation of each of these mechanisms have their own clearly defined goals and objectives, which are generally subordinated to the general goal of the State policy in the analyzed area - the public investment institution's acting as a powerful factor in the development of communities, territories, and regions of the country.

Keywords: mechanism, investment, public investment, state, state policy, sustainable development, balanced regional development, public investment mechanisms, efficiency.

Постановка проблеми та її значення. Формування механізмів публічного інвестування проєктів регіонального розвитку є однією з ключових проблем сучасної економічної політики в умовах глобалізації, децентралізації та зростаючого значення регіонів як центрів економічного зростання. Від ефективності таких механізмів залежить не лише розвиток окремих територій, а й стійкість національної економіки загалом.

Інвестиційні ресурси держави є ключовим інструментом стимулювання регіонального економічного зростання, розбудови інфраструктури, створення нових робочих місць і покращення якості життя населення. Водночас, ефективне публічне інвестування сприяє зменшенню дисбалансів між регіонами та запобігає занепаду депресивних територій. Разом з тим, в сучасних умовах спостерігається недостатня ефективність існуючих інструментів фінансування регіональних проєктів, що обумовлено бюрократичними бар'єрами, слабкою координацією між органами влади, недостатнім обґрунтуванням пріоритетів фінансування та обмеженим доступом до інноваційних фінансових інструментів.

Україна в рамках інтеграції до Європейського Союзу зобов'язана впроваджувати сучасні підходи до управління регіональним розвитком. Зокрема, ЄС активно застосовує механізми структурних фондів, які можуть стати прикладом для реформування українських механізмів публічного інвестування. Також, у процесі децентралізації значна частина відповідальності за розвиток регіонів передана на місцевий рівень. Це вимагає формування нових механізмів публічного інвестування, які враховують особливості регіонів, їх економічний потенціал та потреби громад.

Формування ефективних механізмів інвестування потребує підвищення прозорості ухвалення рішень, залучення громадянського суспільства до контролю за використанням ресурсів і підвищення довіри до інституцій публічного управління.

Таким чином, тематика формування механізмів публічного інвестування є надзвичайно актуальною та потребує всебічного вивчення з метою забезпечення сталого та збалансованого розвитку регіонів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження механізмів публічного інвестування проєктів регіонального розвитку є міждисциплінарною темою, що охоплює економіку, державне управління, фінанси та регіоналістику. Серед світових вчених, які зробили внесок у дослідження вищезгаданої тематики варто виділити Пола Кругмана, Джефрі Сакса, Майкла Портера, Едварда Глейзера, Андреаса Родеріка та ін. Вітчизняні вчені, які приділяли увагу цій тематиці це Амоша О. І., Данілов-Данильян В. І., Пастернак-Таранущенко Г. О., Чумаченко М. Г., Савчук В. І. та ін. Ці вчені зробили значний внесок у розвиток теорії та практики публічного інвестування, що має велике значення для формування політики регіонального розвитку.

Мета і завдання статті. Метою статті є всебічне дослідження та побудова механізмів публічного інвестування проєктів регіонального розвитку.

Викладення основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Практична апробація інструментарію державної політики реалізується на базі відповідних механізмів, інструментів, засобів тощо, які являють собою окремі функціональні напрями з властивими для них кроками (алгоритмами), які слід впровадити для ініціювання й забезпечення відповідних змін. Стосовно інвестицій, які спрямовуються у проєкти соціального й економічного поступу регіонів, територій і громад, то як центральні та регіональні органи влади, так і місцеве самоврядування мають достатньо широкі можливості і потенціал, а також арсенал засобів для їх стимулювання. Тут і прями і опосередковані форми втручання, і методи економічного й адміністративного характеру, і інституційні, організаційні, економічні, суспільно-психологічні та інші чинники впливу на поведінку представників суспільства, бізнесу, влади заради планування, організації і втілення в життя стратегічно важливих проєктів і програм пріоритетного розвитку.

Враховуючи, що інвестиції це високоризикові проєкти, а в умовах війни рівень такого ризику зростає в рази, під час формування регіональної політики в сфері публічного інвестування важливо впроваджувати не розрізнені одиничні кроки, а готувати й інституціалізувати цілий комплекс заходів – від формування середовища толерування соціально- і суспільно орієнтованої, відповідальної поведінки та здійснення інвестицій у такого штибу проєкти до безпосередніх масштабних інфраструктурних інвестицій з центрального, регіонального й місцевих бюджетів.

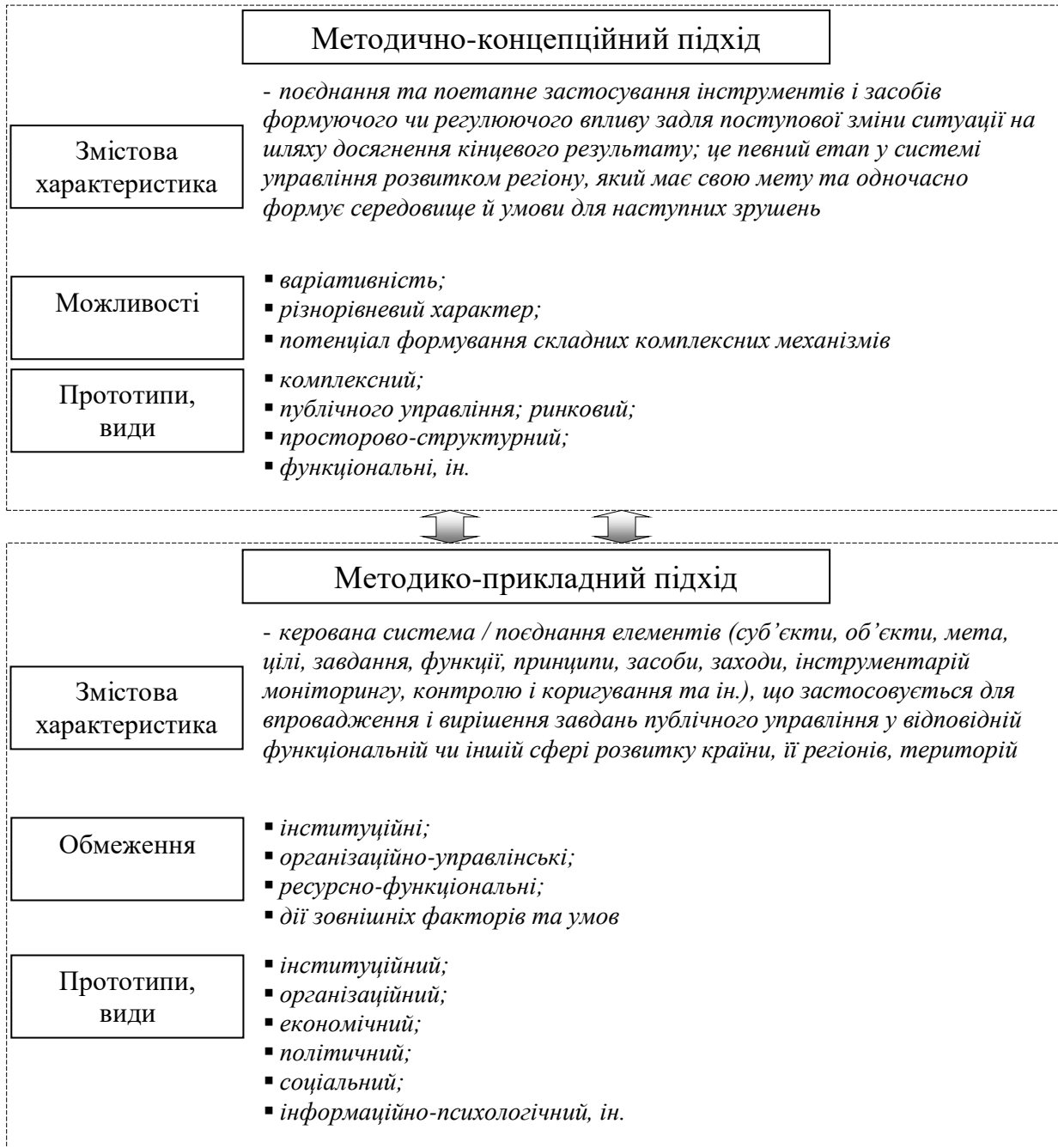
Власне, реалізація державної політики у сфері публічного інвестування на регіональному і місцевому рівнях матиме вищу ефективність, цілісність та адресність в разі її втілення на засадах низки базисних механізмів, до яких в економіці прийнято відносити передовсім інституційні, економічні та організаційні. У цьому актуальність узагальнення й подальшого розвитку теоретико-методичних засад формування механізмів публічного інвестування проєктів модернізації регіональних соціально-економічних систем.

Як відомо, механізм як метод, форма, спосіб впливу на перебіг економічних процесів і явищ застосовується практично у всіх наукових дослідженнях та стратегічно-тактичних програмних планових документах влади, організацій громадянського суспільства, корпоративних структур тощо. Це обумовлено націленістю механізмів на дотримання одразу кількох базисних функцій менеджменту, як от – комплексність, системний характер, послідовність, спрямованість на кінцевий результат, цілісність і т. д.

З іншого боку, за результатами аналізування результатів досліджень у сфері формування й реалізації механізмів регіональної політики, доцільно вести мову про необхідність розуміння, уточнення й диференціації теоретико-методичного та концепційного бачення / трактування економічних механізмів та характеру їх побудови під час практичного застосування, апробації. У першому випадку це значно більші: варіативність, різнорівневий характер, потенціал формування складних комплексних форм регулювання економіки; тоді як у другому закономірні обмеження: інституційні, організаційно-управлінські, ресурсно-функціональні, дії зовнішніх факторів та умов тощо (рис. 1).

Слід зауважити, що механізми публічного інвестування відіграють важливу роль у розвитку суспільства та економіки. Відтак, важливо забезпечити їхню ефективність та транспарентність для вирішення завдань стійкого розвитку і підтримки потреб громадян. Процес управління публічними інвестиціями є надзвичайно важливим інструментом досягнення цілей економічної, інвестиційної та бюджетної політики на регіональному і місцевому рівнях. Якість і ефективність механізмів управління публічним інвестуванням безпосередньо впливає на досягнення цілей сталого розвитку регіонів і громад через планування, розподіл і реалізацію відповідних інфраструктурних інвестиційних проєктів. З іншого боку, сучасними викликами механізмів управління публічним інвестуванням стали: недостатньо ефективне використання ресурсів (ресурси публічного інвестування витрачаються все ще з невисокою ефективністю і транспарентністю, існують прояви корупції та бюджетні втрати); нестійкість до змін (планування довгострокових інвестицій не в достатній мірі орієнтується на зміни в економічних і соціальних умовах для забезпечення стійкості проєктів регіонального і місцевого розвитку); слабка громадська довіра (ключовими складовими все ще не виступають відкритий діалог з громадськістю, врахування потреб членів суспільства та думок

щодо витрати публічних коштів) [1].

Рис. 1. Сутнісно-змістові характеристики механізмів політики розвитку регіону: діалектика теорії і практики

Джерело: авторська розробка.

У ході прикладної апробації теоретико-методичних засад формування й реалізації механізмів регіональної політики органи публічної влади змушені адаптувати доступний для них інструментарій до мети, цілей і завдань менеджменту, залучати можливості інших суб'єктів – чинних та потенційних учасників, співвиконавців заходів публічної політики, а також у певній мірі послуговуватися результатами дії механізмів, застосовуваних на вищих рівнях управління.

У частині останнього ведемо мову про інституційно-правовий механізм публічного інвестування, що закономірно формується на рівні центральної влади та є обов'язковим до

виконання (дотримання норм законодавства) на всіх інших рівнях, всіма членами суспільства. У більшості країн нормативно-правові засади публічного інвестування визначаються базовим законом про інвестиційну діяльність. Однак, на прикладі України, можна констатувати, що у законодавстві та інших НПА нормативно-правові засади публічного інвестування і публічної політики в цій сфері виписані достатньо опосередковано. Так, у Законі України «Про інвестиційну діяльність» поняття публічного інвестування взагалі відсутнє [2], а певне бачення щодо їх інституційного закріплення знаходимо у Законі України «Про відкритість використання публічних коштів», де під публічними коштами визначаються засоби державного, регіональних і місцевих бюджетів (крім таємних видатків), кредитні ресурси, які виділяються під державні і місцеві гарантії, кошти Національного банку України, державних банків, державних цільових фондів, Пенсійного фонду України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, а також суб'єктів господарювання державної і комунальної власності, отримані ними від їхньої господарської діяльності [3]. На загал вказаний НПА визначає лише поняття публічних коштів, зміст інформації, яка пов'язана з ними, їх використанням та підлягає розповсюдженню, а також форми і способи її подання. Крім того, дискусійним слід вважати те, що публічними коштами вважаються виключно ресурси суб'єктів державної і комунальної форм власності. Адже це суперечить самій етимології поняття «публічний».

Зрештою, якщо все ж прийняти такий принцип, то виникає справедливе питання застосування змішаних підходів до капіталовкладень зі залученням ресурсів з інших джерел, у т. ч. приватних. Це частково навіть й не вступає у суперечку змісту публічних коштів, якщо такі слугують одним зі ресурсів (джерел залучення ресурсів) публічного інвестування.

Звернімо увагу на те, що положення Бюджетного Кодексу України опосередковано дають зрозуміти наступне: публічне інвестування пов'язане з інвестиціями, які вкладаються органами державної влади й місцевого самоврядування, а також іншими уповноваженими суб'єктами за рахунок публічних коштів [4]. Однак, знову ж таки простежується колізія, коли участь в публічному інвестуванні може брати лише публічний ресурс. Відтак, виходячи з цього, для залучення коштів з інших джерел необхідна їх інституціалізація або іншими словами – переведення у ранг публічних. Для цього можуть використовуватися низка альтернатив – від різного штибу «пожертв, внесків тощо» фізичних осіб чи підприємств, організацій з приватним капіталом на користь держави та/чи місцевого самоврядування до створення спеціальних фондів фінансування, куди будуть надходити кошти з різних джерел, однак трансформуватися в «публічний» капітал.

Беззаперечно, такі додаткові ланки, етапи чи інституційні надбудови у процедурах публічного інвестування лише ускладнюють їх та роблять менш привабливими з боку партнерів і потенційних учасників, у т. ч. зовнішніх, міжнародних. Як на думку автора, ці та інші інституційні пастки потребують свого усунення, а інституційно-правовий механізм публічного інвестування – вдосконалення, модернізації у відповідності до умов сучасності, існуючих і труднощів і можливостей.

Своєю чергою, підтвердження все ще існуючої інституційно-правової неврегульованості проблематики публічного інвестування в Україні знаходимо, наприклад, у [5, с.193], де узагальнено й констатовано, що нормативно-правова основа публічного інвестування в Україні включає Конституцію України, бюджетний та податковий кодекси, закони України «Про засади державної регіональної політики», «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про державно-приватне партнерство», «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні», «Про концесію», «Про інститути спільного інвестування», «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», «Про наукові парки», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації» та ін.

Підтвердження все ще відсутності повноцінної інституціалізації як термінологічного апарату, так і процедурних аспектів публічного інвестування в Україні знаходимо й у результатах інших досліджень зі спеціалізованої тематики [6]. Натомість, як показує світовий досвід, у країнах з ефективно функціонуючими фінансовими та інвестиційними системами відповідні інституційно-правові механізми забезпечення публічного інвестування запущені й ефективно працюють.

До прикладу, у країнах Європейського Союзу публічне інвестування як на нормативно-правовому, так і на організаційно-управлінському рівнях вважається повноцінним, сучасним та

одним з найбільш ефективних інструментів державної політики управління поступом територій та громад. Відповідні положення прописані у Рекомендаціях ОЕСР 2014 року щодо ефективних публічних інвестицій на всіх рівнях врядування [OECD/LEGAL/0402] (до яких Україна офіційно доєдналася 2018 р., однак так і не інституціалізувавши на тепер відповідні норми, положення й процедури у вітчизняному нормативно-правовому полі). У рекомендаціях зазначається, що політика регіонального розвитку реалізується на принципах довгостроковості, міжсекторальності і багаторівневості задля зниження рівня диспропорцій між територіями та суспільними групами, забезпечення їх сталого розвитку на засадах формування спільного багаторівневого і міжсуб'єктного ресурсного забезпечення, зокрема публічних інвестицій, у відповідності до чітко ідентифікованих провідних потреб і можливостей регіонів, територій і громад, а до механізмів ефективного врядування відноситься міжсекторальна координація на центральному, регіональному і місцевому рівнях для публічного інвестування під керівництвом міжвідомчих комітетів та гармонізації правил для програм публічного інвестування [7].

Якщо інституційно-правовий механізм визначає нормативно-законодавчий базис здійснення публічного інвестування, то ініціація рішень, підготовка і впровадження конкретних інвестиційних проєктів потребують закріплення відповідного інституційно-організаційного механізму, відповідального за наявність, з одного боку, інституцій публічного врядування, на які покладаються завдання ухвалення рішень, обрання проєктів та їх супроводу, а, з іншого боку, чітко визначених регламентів і процедур. У класичному розумінні мова йде про визначення на регіональному та місцевому рівнях певного органу / структури, на який будуть покладені завдання виконання функцій і задач, а також впровадження й чітке дотримання норм положень про проєкти публічного інвестування.

Одразу слід вказати на те, що такий механізм в Україні, особливо на рівні громад, все ще не запроваджений. Як про виняток та одночасно пілотний проєкт в цій сфері можна вести мову про інститут конкурсу проєктів регіонального розвитку. У відповідних проєктах, які реалізувалися в регіонах України, передбачалася участь сільських, селищних, міських рад, а також ініціаторів спільних проєктів та суб'єктів господарювання у межах співробітництва територіальних громад. Інституційним забезпеченням таких ініціатив слугували положення Закону України «Про співробітництво територіальних громад» [8].

Вказаний НПА передбачає окремим інструментом створення спеціальних структур, а також визначення всіх процедурних аспектів, які стосуються як спільної суто договірної діяльності, так і пов'язаної з інвестуванням матеріальних активів, у т. ч. грошових засобів. При тому, відповідна співпраця реалізується на базі спільних проєктів зі залученням коштів місцевих бюджетів та інших не заборонених законодавством джерел, які стосуються соціально-економічного, культурного розвитку територій. Як бачимо, в цьому НПА вже передбачені можливості залучення інвестиційних ресурсів з інших (альтернативних державній та комунальній формам власності) джерел.

Додамо, що закон визначає й низку форм співпраці, з-поміж яких здійснення спільних проєктів (за відповідної координації та залучення ресурсів) та об'єднаного фінансування створення й діяльності підприємств, установ, організацій комунальної форми власності, об'єктів інфраструктури.

Що стосується регіональних конкурсів проєктів, то, наприкладі, Львівської області примітно вказати на те, що для таких цілей чітко визначено відповідальну структуру при регіональних органах державної влади – Департамент економічної політики Львівської обласної державної (військової) адміністрації – для координації діяльності зі проведення конкурсу з визначеними регламентними процедурами щодо обрання і фінансування проєктів (за спільної участі з обласного бюджету (у межах Комплексної програми регіонального розвитку Львівщини на 2021-2025 роки) та місцевих бюджетів, ресурсів інших сторін) [9].

Інша альтернатива вже на вищому рівні державного управління (куратор – Міністерство розвитку громад та територій України) – проведення конкурсу і залучення фінансових ресурсів з Державного фонду регіонального розвитку [10]. Вкажімо, що інституційним підґрунтям цього інструменту слугували положення ст. 24-1 Бюджетного кодексу України, постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку» та наказу Міністерства розвитку регіонів та громад України «Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проєктів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок

коштів державного фонду регіонального розвитку» [11], які визначали наступні пріоритетні напрями спрямування публічного інвестування: створення і розвиток інфраструктури індустріальних парків і промислових зон; модернізація системи професійної, професійно-технічної освіти; будівництво і розвиток інноваційних парків, технологічних лабораторій, бізнес-інкубаторів; покращення якості медичних послуг; будівництво й ремонт закладів освіти; розвиток центрів безпеки; покращення системи адміністративних послуг й електронних сервісів; зміцнення конкурентоспроможності суб'єктів сільськогосподарського виробництва; розбудова елементів спортивної, туристичної і рекреаційної інфраструктури.

Охарактеризовані практики слід вважати наглядними гарними прикладами інституційно-організаційного механізму публічного інвестування проєктів регіонального та місцевого розвитку. Разом із тим, доцільно вважати, що організаційно-управлінська система України та її регіонів у цій спеціалізації ще далеко не вибудована і не сформована, не набула ознак стабільності, стійкості та цілісності як у вертикальній, так і в просторовій площинах.

Однак, організаційний аспект механізму публічного інвестування стосується не лише інституціонально визначених й закріплених законодавством та іншими НПА структур. Це також й елементи інфраструктури, зокрема, як показують результати наукових досліджень в цій сфері [12], суб'єкти, які спеціалізуються на таких векторах роботи, як:

- а) обґрунтування та підготовка проєктів регіонального і місцевого розвитку;
- б) обговорення питань й ухвалення рішень щодо перспективних проєктів збалансованого розвитку та узгодження позицій суб'єктів регіонального й місцевого розвитку;
- в) пошук джерел й залучення інвестицій, фандрайзинг;
- г) створення фондів та інших елементів і площадок залучення приватного капіталу під масштабні проєкти місцевого і регіонального розвитку;
- д) співпраця з міжнародними фондами технічної допомоги, залучення й виконання грантових проєктів, участь у інших заходах міжнародної співпраці та ін.

У відповідності до зазначеного, йдеться про агенції місцевого та регіонального розвитку, громадські організації, які спеціалізуються на дослідженнях і розробках у сфері аналізування, планування, організації та забезпечення соціально-економічного розвитку територій і громад, різного роду експертні та консалтингові групи, представництва міжнародних, державних і регіональних організацій з розвитку і партнерств, спеціально створені структури для організації й реалізації проєктів транскордонної, інтеррегіональної, міжрегіональної та міжмуніципальної співпраці, бізнес-асоціації, центри підтримки підприємництва, фінансово-кредитні інституції і сервісні організації, інституційні інвестори, інші структури, до спеціалізації яких відносяться завдання зі залучення фінансових ресурсів для реалізації спільних інвестиційних проєктів, покращення середовища для активізації процесів поступу й ефективізації суб'єктів приватного бізнесу, здійснення техніко-економічних експертиз міжнародних, регіональних і локальних програм соціально-економічного розвитку, страхування проєктних, інвестиційних і кредитних ризиків, інформаційно-комунікаційного супроводу, цифровізації бізнес-процесів та відносин у сфері публічного інвестування, реалізації програм соціально-економічного поступу територій і громад тощо.

Наявність законодавчої основи, публічних інституцій, покликаних ініціювати і координувати діяльність у сфері публічного інвестування, розвиненої інституційно-функціональної інфраструктури підтримки інвестиційної діяльності, зокрема у частині спільного інвестування, орієнтованого на покращення інфраструктури та підтримку інших проєктів суспільного розвитку, ще не гарантує реальної активізації відповідних процесів, збільшення чисельності практик (проєктів) і нарощення обсягів публічного інвестування, зростання його ролі і ваги у поступі територій та громад. Для цього має бути створене необхідне мотиваційне середовище з високим рівнем зацікавленості всіх існуючих і потенційних стейкхолдерів в участі у спільних проєктах і практиках.

Іншими словами йдеться про економічний механізм, який передбачає системну сукупність пов'язаних між собою і поетапно реалізовуваних інструментів і заходів, орієнтованих на підсилення дії стимулів до раціональної (з огляду на націленість на участь у проєктах публічного інвестування в значимі з позиції суспільного розвитку об'єкти) поведінки.

Такі інструменти, на нашу думку, доцільно диверсифікувати на дві групи:

1) економічні інструменти стимулювання участі у проєктах безпосередньо публічного інвестування;

2) економічні інструменти стимулювання інвестиційної діяльності у проєктах інвестування, у т. ч. спільного, які мають високий рівень соціальної відповідальності чи пріоритетності з позиції зміцнення конкурентоспроможності місцевої, відповідно регіональної, економічної системи.

У частині першого, то згідно [13], сюди можна віднести: стратегічне і середньострокове бюджетне планування інвестицій, регламентування процедур обрання й ухвалення проєктів публічного інвестування, чітке визначення процедур реалізації, аудиту й оцінювання якості та ефективності публічних інвестиційних проєктів, запровадження єдиної цифрової екосистеми управління публічними інвестиціями (як от – система DREAM, IT-система планування та моніторингу виконання обласного й місцевих бюджетів, системи e-Контрактинг, ProZorro, e-казна та ін.), нарощення потенціалу в сфері менеджменту публічними інвестиціями.

До блоку інструментів другої групи в наукових дослідженнях здебільшого зараховують: запровадження податкових пільг і преференцій; забезпечення фінансово-ресурсної й іншої підтримки; надання бюджетно-фінансової допомоги; неухильне гарантування прав приватної власності, недопущення порушень норм законодавства у сферах погодження інвестицій, отримання дозволів на будівництво, державної реєстрації, злиття і поглинань, управління державним / комунальним майном; забезпечення прозорості і стабільної судової системи; недопущення та посилення відповідальності за корупційні дії представників влади за рахунок спрощення і максимальної стандартизації процедур ухвалення рішень в царині інвестиційної діяльності; впровадження інституту «інвестиційного омбудсмена»; зниження рівня організаційних та часових витрат при проходженні дозвільних і погоджувальних процедур, пов'язаних з інвестуванням; якісну регуляторну політику та дерегуляцію бізнесу; модернізацію системи державних закупівель, забезпечення раціональності та прозорості витрачання публічних коштів, рівного доступу учасників [14].

Ураховуючи, що публічне інвестування стосується у значній мірі залучення коштів центрального, обласного й місцевих бюджетів, обрання до реалізації тих, чи інших проєктів може викликати значний суспільний резонанс у сенсі доцільності та раціональності використання публічного капіталу, ресурсів територіальних громад і т. п. Аби мінімізувати відповідні ризики й усунути протиріччя, з одного боку, а, з іншого боку, забезпечити якнайкраще поінформування суспільства про переваги й можливості публічного інвестування, зокрема за рахунок гарної комунікації з населенням, бізнесом, різними суспільними групами, у т. ч. зі залученням представників закладів освіти, зокрема вищої та професійно-технічної, науково-дослідних установ, організацій громадянського суспільства, представників бізнесу, влади, міжнародних організацій тощо, цілковито необхідним стає застосування інструментарію та засобів суспільно-психологічного механізму. Додамо, що відповідні принципи і завдання закладаються в низці стратегічних програмних документах країни. До прикладу, вони визначені у Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки [15], а у [16] зазначається, що розвиток інформаційного суспільства та використання інструментів якнайкращого поінформування усіх його членів про вектори, цілі, завдання, проєкти, джерела формування і спрямування фінансово-інвестиційного забезпечення програм та проєктів місцевого розвитку, відносяться до базисних принципів ефективного самоврядування й публічного управління задля досягнення цілей сталого місцевого розвитку.

У зазначеному контексті важливо вести мову й про такий імператив якості публічного інвестування, як довіра між суб'єктами публічної політики, зокрема представниками різних рівнів – від центральної влади до органів місцевого самоврядування. Цей аспект слід розглядати як один зі каталізаторів економічного зростання та покращення якості життя населення територій і громад. Хоча на нині, українське суспільство характеризується як таке, що в значній мірі послабило відповідний символічний капітал довіри до влади. Між тим, наявна й симетрія між недовірою до системи та довірою до сутностей, створених людьми для задоволення своїх духовних, соціальних, психологічних та інших потреб [17].

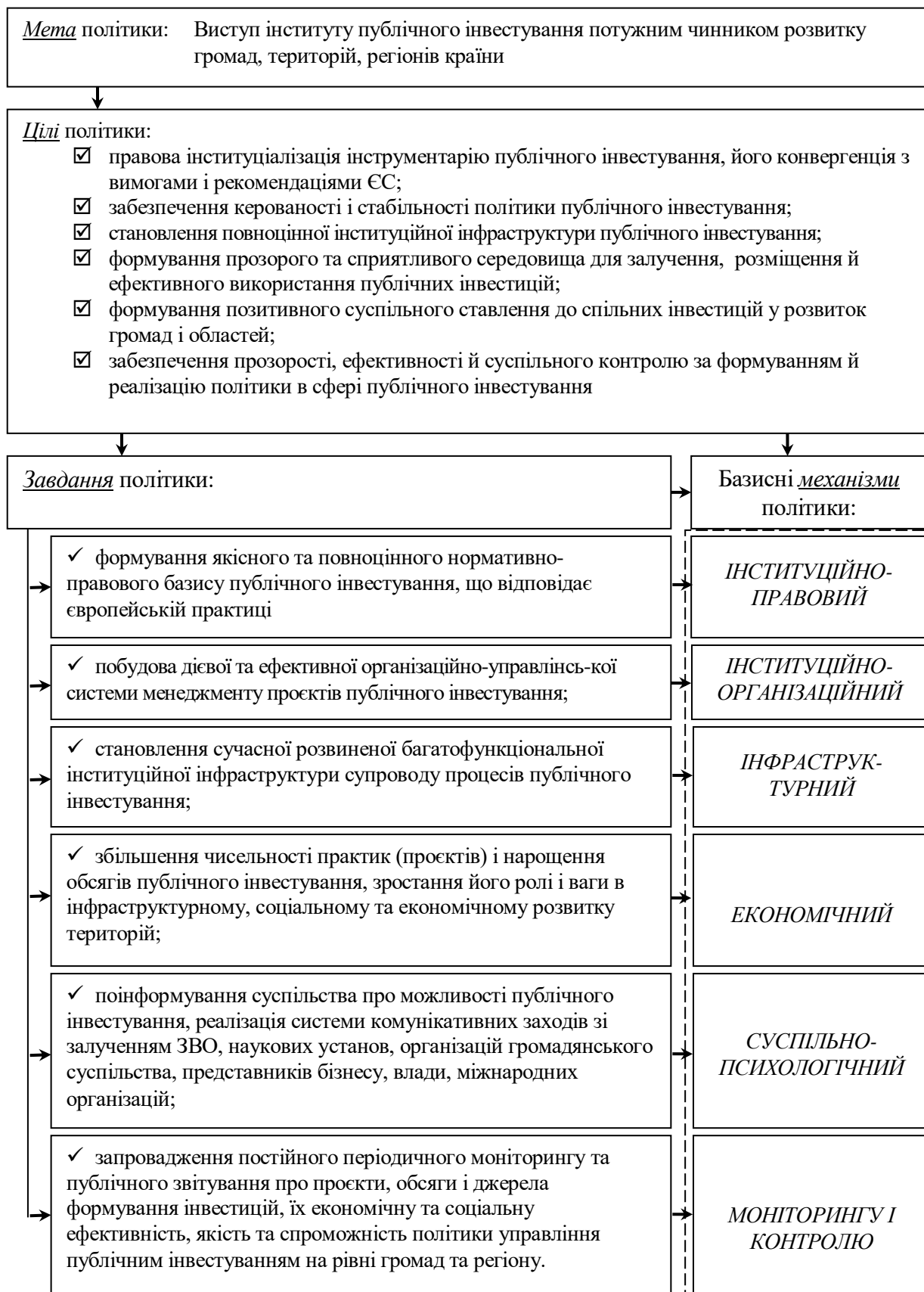

Рис. 2. Механізми становлення та розвитку публічного інвестування проєктів регіонального розвитку

Джерело: авторська розробка.

Врешті-решт, невід'ємною функцією управління в будь-якій сфері є контроль. Сфера публічного інвестування не тільки не виключення з цього правила, а навпаки – аксіома, адже йдеться і про залучення значних обсягів ресурсів, і про розподіл та використання публічних коштів, і про конкурсний відбір, і про дотримання системи права та процедур, погоджень, і про ефективність використання ресурсів на тлі й у тісному взаємозв'язку зі досягненням мети, цілей і завдань розбудови регіональної / місцевої інфраструктури, зміцнення конкурентоспроможності економіки та покращення якості життя місцевого населення. Ще один аспект – це можлива бездіяльність влади в частині використання публічного інвестування як дієвого засобу забезпечення регіонального й місцевого зростання. Саме в таких цілях застосовується механізм моніторингу і контролю.

Як показують результати наукових досліджень, де аналізується цей аспект [18], існують підстави визначити в якості мети механізму моніторингу і контролю запровадження постійного періодичного спостереження та публічного звітування про проекти, обсяги і джерела формування інвестицій, їх економічну та соціальну ефективність, якість та спроможність політики управління публічним інвестуванням на рівні громад і регіону.

Функція контролю має стати невід'ємною в сфері менеджменту публічного інвестування. Її базисними складовими є, по-перше, оприлюднення даних про обрані для реалізації проекти; по-друге, систематичний періодичний моніторинг ефективності та досягнення цілей проектів, що реалізуються; по-третє, громадське звітування на етапі закриття проектів. Разом із тим, сюди можуть відноситися й інші інструменти, як от – здійснення аналізу процесів підвищення кваліфікації представників суб'єктів – учасників проектів публічного інвестування, упровадження нормативно-методичного й консалтингового супроводу інвестицій, проведення навчань і консультацій з проблематики публічного інвестування, перетворення агенцій регіонального розвитку на якісний інструмент не тільки підтримки, але й аудиту проектів у сфері публічного інвестування.

На засадах узагальнення вище наведених теоретико-методичних та методико-прикладних засад формування й реалізації механізмів публічного інвестування в цілях регіонального розвитку на рис. 2 наведено авторське бачення концепційних положень становлення і розвитку механізмів державної політики в аналізованій сфері, зокрема на регіональному та місцевому рівнях.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Враховуючи євроінтеграційний вектор, регіональна політика України, зокрема в царині публічного інвестування, повинна містити основні аспекти цілей і завдань інвестиційної політики нового покоління, яка враховує новітні тенденції та потреби економіки. Перш за все, політика управління публічними інвестиціями має передбачати заходи, пов'язані з розвитком реального сектору. У цьому контексті особливо важливим є встановлення оптимального співвідношення і джерел формування, і джерел розподілу різних видів інвестицій. В умовах євроінтеграційних процесів слід не відкидати й проблематики забезпечення інвестиційної безпеки регіонів України [19, с.55-60].

Додатково слід наголосити на аспектах системності й комплексності регіональної політики, що можуть бути забезпечені через поєднання, взаємодоповнення й взаємопідсилення базисних і допоміжних механізмів та інструментів або ж на засадах формування й реалізації комплексного механізму державного управління в аналізованій сфері. При тому, конфігурація системи відповідних механізмів варіюється у залежності від рівня менеджменту, а також в ході досягнення цілей і завдань, еволюції системи публічного інвестування, міри її конвергенції з провідними європейськими і світовими практиками.

Окрім конфігурації системи регулювання, важливо розуміти, що визначені вище механізми відповідальні за реалізацію регіональної політики. Тоді як не менш важливим залишається аспект її планування й організації. Зокрема йдеться про стратегування в аналізованій сфері, ухвалення функціональних, регіональних і місцевих програм, розуміння місця, ролі і завдань публічного інвестування у межах загальної соціально-економічної й регіональної політики тощо.

Особливо актуальними стають ці питання, що з позиції планування, що з боку реалізації, в умовах збереження регіонів України під час повномасштабної війни, а також на етапі повоєнної відбудови і відновлення. І тут завдання не лише у відшукуванні інвестицій, але й у збереженні та формуванні, інтеграції внутрішніх ресурсів на ці цілі.

Джерела та література

1. Olena Ivashko, Anatolii Hladyshevskiy, Olgierd Jeż. Public purpose investment: challenges, treats and opportunities for sustainable development. Prawne, ekonomiczne i społeczne aspekty przedsiębiorczości. Lublin, Lubelska Akademia WSEI, 2024. S.127-138.
2. Про інвестиційну діяльність. Верховна Рада України. Закон № 1560-XII від 18.09.1991 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
3. Про відкритість використання публічних коштів. Верховна Рада України. Закон № 183-VIII від 11.02.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text>.
4. Бюджетний кодекс України. Верховна Рада України. № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Пронь Л. М. Інституційно-правові засади публічного управління інвестиційним розвитком регіону. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Вип. 6. С. 192-197.
6. Зварич І. Т., Зварич О. І. Інституційні засади економічного розвитку регіонів України у світлі формування інноваційних систем. *Підприємництво та інновації*. 2021. Вип. 16. С. 26–31.
7. Рекомендації ОЕСР щодо політики регіонального розвитку. URL : <https://gurt.org.ua/news/informator/100966/>.
8. Про співробітництво територіальних громад. Верховна Рада України. Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
9. Оголошено конкурс проєктів регіонального розвитку на 2021 рік. URL : <https://old.loda.gov.ua/news?id=57798>.
10. Оголошено додатковий конкурс проєктів ДФРР на 2022-й рік. URL : <https://old.loda.gov.ua/news?id=59884>
11. Деякі питання державного фонду регіонального розвитку. Кабінет Міністрів України. Постанова № 196 від 18.03.2015 р. (зі змінами від 05.04.2021 р. № 299).; Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проєктів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку. Міністерство розвитку регіонів та громад України. Наказ № 80 від 24.04.2015 р.
12. Гришкевич О. М. Сучасні форми впровадження публічних інвестицій в умовах секторальної стимуляції економічного відновлення. *Інтелект XXI*. 2020. № 5. С. 89-95.
13. Дорожня карта Реформування системи управління публічними інвестиціями. URL : https://www.mof.gov.ua/storage/files/Дорожня_карта_УПІІ.pdf.
14. Щодо ризиків і перспектив активізації інвестиційної діяльності в Україні. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/schodo-rizikiv-i-perspektiv-aktivizacii-investicijnoi-diyalnosti-v-ukraini>.
15. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки. Президент України. Указ. № 487/2021 від 07.09.2021 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>.
16. Планування розвитку територіальних громад : Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.
17. Storonianska I., Ivashko O., Mieszajkina E. Trust as a Catalyst of Economic Growth: A National and Regional Breakdown. *Sustainability*. 2022. № 14, 15168. URL : <https://doi.org/10.3390/su142215168>
18. Линник О. А. Публічне адміністрування інвестицій в Україні: сучасний стан та перспективи. *Київський часопис права*. 2024. № 4. С. 67-74.
19. Ivashko O. Public finance and public investments in the context of intensification of economic development. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2024. № 1, 37. С. 55–60. <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/885> .

References

1. Olena Ivashko, Anatolii Hladyshevskiy, Olgierd Jeż. (2024). Public purpose investment: challenges, treats and opportunities for sustainable development. Prawne, ekonomiczne i społeczne aspekty przedsiębiorczości. Lublin, Lubelska Akademia WSEI, S.127-138. [In Polish]
2. Pro investy`cijnju diyal`nist`. Verxovna Rada Ukrayiny`. Zakon № 1560-XII vid 18.09.1991 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> [In Ukrainian]
3. Pro vidkry`tist` vy`kory`stannya publiczny`x koshtiv. Verxovna Rada Ukrayiny`. Zakon # 183-VIII vid 11.02.2015 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183-19#Text>. [In Ukrainian]
4. Byudzhetni`j kodeks Ukrayiny`. Verxovna Rada Ukrayiny`. № 2456-VI vid 08.07.2010 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> [In Ukrainian]

5. Pron` L. M. (2022). Insty`tucijno-pravovi zasady` publichnogo upravlinnya investy`cijny`m rozvy`tkom regionu. Dniprovskiy` naukovy`j chasopy`s publichnogo upravlinnya, psy`hologiyi, prava. Vy`p. 6. S. 192-197. [In Ukrainian]
6. Zvary`ch I. T., Zvary`ch O. I. (2021). Insty`tucijni zasady` ekonomichnogo rozvy`tku regioniv Ukrayiny` u svitli formuvannya innovacijny`x sy`stem. Pidpry`emny`czstvo ta innovaciyi. Vy`p. 16. S. 26–31. [In Ukrainian]
7. Rekomendaciyi OESR shhodo polity`ky` regional`nogo rozvy`tku. URL : <https://gurt.org.ua/news/informator/100966/>. [In Ukrainian]
8. Pro spivrobitny`czstvo tery`torial`ny`x gromad. Verxovna Rady` Ukrayiny`. Zakon Ukrayiny`. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> [In Ukrainian]
9. Ogolosheno konkurs proyektiv regional`nogo rozvy`tku na 2021 rik. URL : <https://old.loda.gov.ua/news?id=57798>. [In Ukrainian]
10. Ogolosheno dodatkovy`j konkurs proyektiv DFRR na 2022-j rik. URL : <https://old.loda.gov.ua/news?id=59884> [In Ukrainian]
11. Deyaki py`tannya derzhavnogo fondu regional`nogo rozvy`tku. Kabinet Ministriv Ukrayiny`. Postanova # 196 vid 18.03.2015 r. (zi zminamy` vid 05.04.2021 r. # 299).; Py`tannya pidgotovky`, ocinky` ta vidboru investy`cijny`x program i proyektiv regional`nogo rozvy`tku, shho mozhut` realizovuvaty`sya za raxunok koshtiv derzhavnogo fondu regional`nogo rozvy`tku. Ministerstvo rozvy`tku regioniv ta gromad Ukrayiny`. Nakaz # 80 vid 24.04.2015 r. [In Ukrainian]
12. Gry`shkevych O. M. (2020). Suchasni formy` vprovadzhennya publichny`x investy`cij v umovax sektoral`noyi sty`mulyaciyi ekonomichnogo vidnovlennya. Intelpekt XXI. № 5. S. 89-95. [In Ukrainian]
13. Dorozhnya karta Reformuvannya sy`stemy` upravlinnya publichny`my` investy`ciyamy`. URL : https://www.mof.gov.ua/storage/files/Dorozhnya_karta_UPI.pdf. [In Ukrainian]
14. Shhodo ry`zy`kiv i perspekty`v akty`vizaciyi investy`cijnoyi diyal`nosti v Ukrayini. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/schodo-rizikiv-i-perspektiv-aktivizacii-investiciynoi-diyalnosti-v-ukraini>. [In Ukrainian]
15. Pro Nacional`nu strategiyu spry`yannya rozvy`tku gromadyans`kogo suspil`stva v Ukrayini na 2021-2026 roky`. Prezy`dent Ukrayiny`. Ukaz. № 487/2021 vid 07.09.2021 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>. [In Ukrainian]
16. Planuvannya rozvy`tku tery`torial`ny`x gromad : Navchal`ny`j posibny`k dlya posadovy`x osib miscevoغو samovryaduvannya (2015). / G. Vasy`lchenko, I. Parasyuk, N. Yeremenko / Asociaciya mist Ukrayiny` K., TOV «PIDPRY`YeMSTVO «VI EN EJ». 256 s. [In Ukrainian]
17. Storonyanska I., Ivashko O., Mieszajkina E. (2022) Trust as a Catalyst of Economic Growth: A National and Regional Breakdown. Sustainability.. № 14, 15168. URL : <https://doi.org/10.3390/su142215168> [In English]
18. Ly`nny`k O. A. (2024). Publichne administruvannya investy`cij v Ukrayini: suchasny`j stan ta perspekty`vy`. Ky`yivskiy`j chasopy`s prava.. № 4. S. 67-74. [In Ukrainian]
19. Ivashko O. (2024). Public finance and public investments in the context of intensification of economic development. Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University. № 1 (37). S. 55–60. <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/885> [In English].

Стаття надійшла до редакції 18.12.2024 р.